
Розділ 5. Особливості розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

УДК 378.147:305

Обозний В.В., д. пед.н. професор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, м.Київ

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СЕКТОРУ МАЛОГО ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У СКЛАДІ НАУКОВО-НАВЧАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

Розглядаються економічні, організаційні і фінансові аспекти розвитку сектору малого туристичного підприємництва у складі науково-навчального комплексу.

Ключові слова: науково-навчальний комплекс, туристичне підприємництво, становлення малого туристичного підприємництва.

Постановка проблеми. Відповідно до тенденції поєднання наукових досліджень з освітньою та господарською практикою Національним педагогічним університетом імені М.П.Драгоманова на території Національного природного парку «Синевир» організовано науково-навчальний центр. Науково-дослідною лабораторією туризму та краєзнавства університету розроблені напрями поєданого розвитку науково-навчального та оздоровчо-туристичного секторів і на цій основі – модель цілорічного функціонування центру. Виходячи з важливості розвитку туристсько-сервісної інфраструктури центру, стає необхідною організація сектору туристичного підприємництва, а у перспективі – туристичні фірми. При цьому слід враховувати, що на території Національного природного парку «Синевир» об'єктивно формується конкурентне середовище з відповідним ринком туристично-оздоровчих послуг, зокрема з'являються нові структури, з якими доцільно узгоджувати свої дії у підприємницько-орієнтованій діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. В працях вчених (В.Афанасєва, О.Барановського, А.Блінова, З.Варналія, І.Жиляєва, А.Кисельова, Ю.Клочка, Т.Ковальчука, В.Кредісова, В.Мінєєва, Є.Панченка, В.Радаєва, С.Реверчука, В.Савченка, В.Сизоненка, С.Соболя, О.Титаренка, О.Фесенка, Л.Хмелевської, О.Щура та інших), які досліджували проблеми розвитку малого підприємництва, вказано на ряд проблем, зокрема: нестачу фінансових коштів та обмежені можливості для розширення капіталу, слабе сегментування власної частки ринку, дефіцит кадрів певної кваліфікації, слабкість організаційних форм малого підприємництва за умов повної відповідальності підприємця тощо. Проте, в науковій літературі залишається недостатньо розробленою проблема становлення і розвитку суб'єктів малого підприємництва в невикористаних структурах.

Метою статті є розгляд проблеми становлення і розвитку сектору малого туристичного підприємництва у науково-освітньому комплексі.

Результати дослідження. Концептуальний підхід та відповідний проект становлення науково-навчального центру передбачає, що перспективну модель діяльності туристичного сектору слід розглядати: по-перше, як спрощену схему сприйняття явищ і процесів, що дозволяє спланувати науково-навчальну діяльність і здійснювати

моніторинг оздоровчо-туристичної діяльності; по-друге, як структуру, яка забезпечує залучення в економічний процес всіх елементів туристично-орієнтованої діяльності. Так, науково-навчальний центр «Синеvir», реалізуючи природовідповідний напрям на території Квасовецького природоохоронного науково-дослідного відділення Національного природного парку «Синеvir», спрямовує свою діяльність на поєднання науково-навчальної діяльності з туристично-орієнтованою практикою ефективного господарювання, зокрема, як структуроутворюючого чинника становлення ринкової економіки в гірських регіонах

Реалізуючи природовідповідний напрям, адміністрація Національного природного парку «Синеvir» спрямовує свою діяльність на збереження територій природно-заповідного фонду і їх раціональне використання, зокрема стимулюючи екологічно-етнічний туризм. Цілком виправдано, що адміністрація НПП «Синеvir» надає перевагу вищим навчальним закладам, які здатні на територіях природно-заповідного фонду поєднувати науково-навчальну діяльність з туристично-орієнтованою практикою ефективного господарювання.

Реалізуючи соціально-економічний напрям, туристично-орієнтовані структури, зокрема бізнесово-приватні, повинні історично-усталені форми життєдіяльності населення Терблянської долини (які зреалізовані у системі розселення і господарській діяльності місцевого населення) пристосовувати до реалій сьогодення та необхідності сталого розвитку території регіону. З цих позицій місцевий туризм слід орієнтувати на розвиток сімейного готельного господарства як найбільш ефективної форми організації місцевого бізнесу. Як вид підприємницької діяльності, місцевий туризм повинен стати соціально-економічним важелем щодо переорієнтації частини місцевого населення з аграрно-лісової господарської діяльності у сферу обслуговування, зокрема сферу туристичних послуг. З цих позицій розвиток місцевого туризму, насамперед, ґрунтується на використанні можливостей домашніх господарств як засобів розміщення і використання туристичних ресурсів конкретної території. При цьому невідкладним і найважливішим завданням для населення Терблянської долини виступає екологічне оздоровлення території та професійно орієнтована підготовка учнівської молоді на діяльність у сфері послуг.

Реалізуючи соціально-економічний напрям, ННЦ «Синеvir» спрямовує діяльність свого туристичного сектору з врахуванням історично-усталених форм життєдіяльності місцевого населення та необхідності сталого розвитку території регіону. Підприємницька діяльність туристичного сектору розглядається як соціально-економічний важіль щодо створення нових робочих місць і використання частини сільського населення у сфері обслуговування, зокрема сфері туристичних послуг.

У створенні перспективної моделі розвитку ННЦ «Синеvir» враховано:

- *соціально-економічний аспект*, відповідно до якого: а) туристсько-орієнтована діяльність розглядається як джерело доходу і, відповідно, фінансування туристського комплексу та надходжень у місцевий і районний бюджет, створення нових робочих місць для місцевого населення; б) діяльність туристського комплексу спрямовується на створення ефективної системи реалізації послуг, зокрема із застосуванням інформаційних технологій;
- *соціокультурний аспект*, який передбачає: а) що при створенні туристичного продукту пріоритетним стане раціональне використання природного оточення, етнокультурної та історичної спадщини; б) культурно-психологічне взаємозбагачення студентів, викладачів, туристів і місцевого населення;

- *етнокультурний аспект*, який дає можливість активізувати вивчення регіональної культурно-духовної та матеріально-господарської спадщини з метою: а) організації науково-дослідної діяльності викладачів і студентів, організації навчальної практики студентів та взаємопов'язаної підготовки майбутніх педагогічних та туристських кадрів; в) використання матеріалів виробничої практики у процесі навчання і виховання підростаючого покоління;
- *особистісно-ціннісний аспект*, який передбачає: а) культурно-професійний розвиток обслуговуючого персоналу центру; б) підвищення рівня самооцінки місцевого населення з точки зору відповідальності за збереження і раціональне використання природного оточення і місцевих ресурсів, надання якісних туристичних послуг.

В організаційному аспекті на регіонально-місцевому рівні важливою проблемою виступає розвиток мережі інституцій фінансової підтримки малого туристичного підприємництва. Як показує практика, ведення справ у багатьох малих формах туристичної діяльності ускладнюється неефективним оподаткуванням та проблемами з одержанням банківських кредитів. В умовах, коли знижується дохідність бізнесових операцій і формується несприятливе зовнішнє середовище, у туристичному підприємстві зростає роль гнучкого фінансового маневрування та реагування на потреби туристичного ринку. За цих умов підприємці вимушені не тільки вивчати потреби туристичного ринку, але й враховувати кредитні можливості фінансових установ та вести пошук можливих інвесторів.

Висновки. У цілому прогноз економічного розвитку малого туристичного підприємництва на гірських територіях є сприятливим. Проте, однією з головних умов подолання негативних для підприємницької діяльності тенденцій має стати активна та виважена регіональна політика місцевої влади щодо розвитку малого підприємництва з урахуванням галузевих та місцевих особливостей розвитку цього сектору економіки. З метою стимулювання та розвитку малого туристичного підприємництва в регіоні стає важливим створення іпотечного відділення банку, інвестиційно-страхової компанії. Фінансова підтримка малого туристичного підприємництва в різних її формах має надаватися на основі вибіркової структурно-фінансової політики, зокрема: надання допомоги підприємцям у формі стартового капіталу, лібералізація процедури надання позик, розширення прав і стимулів для банків, кредитних установ і організацій щодо фінансування, впровадження системи гарантованих цільових позик під підприємницькі проекти тощо.

Summary. Peculiarities of the sector of small tourism enterprise in the scientific and educational complex. Economical, organizational and finance aspects of the development of the small tourism enterprise sector in the scientific and educational complex are examined.

Key words: scientific and educational complex, tourism enterprise, becoming of small tourism enterprise .